

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie o zapłatę na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 24 marca 2016 r.

- 1. czy w ramach odpowiedzialności z art. 299 § 1 ksh odpowiadają członkowie zarządu, którzy nie złożyli we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości w sytuacji całkowitej niewypłacalności spółki i zaciągania przez nich nowych zobowiązań?**
- 2. czy niewystąpienie we właściwym czasie przez członków zarządu spółki z o.o. o ogłoszenie upadłości wywołuje szkodę jej wierzyciela (art. 299 § 2 ksh), gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, a na skutek opóźnienia dochodzi do powstania wobec spółki nowych zobowiązań, które nie powstałyby gdyby ten wniosek został złożony w terminie, chociażby pozwany członek zarządu wykazał, że nawet w sytuacji dopełnienia przez zarząd prawem nałożonych obowiązków stopień zaspokojenia wierzyciela byłby identyczny?**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy oddalił powództwo A. L. sp. z o.o. w W. przeciwko pozwanym J. K. i R. R. o zapłatę kwoty 71 245, 50 zł odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. Z uzasadnienia wyroku wynika, że powodowa spółka dochodziła roszczenia przeciwko pozwanym z mocy art. 299 § 1 ksh. Pozwani pełnili funkcje członków zarządu spółki Przychodnia Zdrowia E. sp. z o.o. w czasie, kiedy istniały zobowiązania tej ostatniej wobec powodowej spółki. Egzekucja prowadzona przeciwko spółce na podstawie czterech tytułów wykonawczych okazała się bezskuteczna.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwo. Bronili się zarzutem, że w sprawie niniejszej zachodzi przesłanka egzoneracyjna wskazana w art. 299 § 2 ksh. Twierdzili, że pomimo niezgłoszenia przez nich wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcia postępowania układowego powodowa spółka nie poniosła szkody.

Sąd Rejonowy podzielił stanowisko pozwanych i uznał, że powództwo było bezzasadne w całości. Sąd ustalił, że powodowa spółka wykazała przesłanki z art. 299 § 1 ksh. Opierając się na niekwestionowanej przez strony opinii biegłego uznał natomiast, że powódka nie mogła uzyskać wyższego zaspokojenia w przypadku zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości przez zarząd spółki Przychodnia Zdrowia E. sp. z o.o. w okresie, kiedy pozwani byli jego członkami. Ustalił, że powodowa spółka, gdyby pozwani niezwłocznie po objęciu funkcji złożyli wniosek o ogłoszenie upadłości, nie uzyskałaby żadnego zaspokojenia. W chwili objęcia przez pozwanych funkcji członków zarządu spółka przez nich zarządzana była bowiem całkowicie niewypłacalna. W przypadku zgłoszenia przez nich wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie, spółka nie pokryłaby nawet kosztów postępowania upadłościowego i dlatego wniosek taki byłby oddalony przez sąd upadłościowy. Z tego względu należało uznać, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości przez pozwanych we właściwym czasie nie spowodowało szkody po stronie powodowej, gdyż w wypadku zgłoszenia przez nich takiego wniosku, roszczenia powódki nie uległyby zaspokojeniu w większym zakresie, a nadto brak zgłoszenia przedmiotowego wniosku nie obniżył potencjału majątkowego spółki.

W apelacji od wyroku skarżący zarzucił Sądowi Rejonowemu m.in. naruszenie art. 299 § 1 i 2 ksh. Podniósł, że sąd pierwszej instancji błędnie uznał, iż powód nie poniósł szkody w wyniku działań pozwanych, podczas gdy istnienie szkody wynika z faktu zaciągania przez spółkę zobowiązań w stanie jej niewypłacalności, a wysokość szkody jest wprost proporcjonalna do wysokości niezaspokojonych roszczeń.

Przy rozpoznawaniu apelacji powstało zagadnienie prawne budzące poważną wątpliwość, a mianowicie:

czy w ramach odpowiedzialności z art. 299 § 1 ksh odpowiadają członkowie zarządu, którzy nie złożyli we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości w sytuacji całkowitej niewypłacalności spółki i zaciągania przez nich nowych zobowiązań?

czy niewystąpienie we właściwym czasie przez członków zarządu spółki z o.o. o ogłoszenie upadłości wywołuje szkodę jej wierzyciela (299 § 2 ksh), gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, a na skutek opóźnienia dochodzi do powstania wobec spółki nowych zobowiązań, które nie powstałyby gdyby ten wniosek został złożony w terminie, chociażby pozwany członek zarządu wykazał, że nawet w sytuacji dopełnienia przez zarząd prawem nałożonych obowiązków stopień zaspokojenia wierzyciela byłby identyczny?

Rozstrzygnięcie tego zagadnienia jest niezbędne do rozpoznania apelacji strony powodowej w niniejszej sprawie. Pozwoli bowiem na ocenę, czy Sąd pierwszej instancji zasadnie uznał, że pozwani wykazali przesłankę egzoneracyjną z art. 299 § 2 ksh. Przedstawione zagadnienie prawne ma o tyle istotne znaczenie, że w praktyce orzeczniczej doszło do rozbieżności w zakresie interpretacji powołanego przepisu odnośnie rozumienia pojęcia szkody.

Za stanowiskiem przyjętym przez sąd pierwszej instancji przemawiają argumenty wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd Rejonowy powołał się na utrwalone w omawianej kwestii orzecznictwo Sądu Najwyższego. Przykładowo w wyroku z dnia 12 kwietnia 2012 r. II CSK 390/11 zostało przedstawione stanowisko, że szkoda, o której mowa w art. 299 § 2 in fine ksh odpowiada różnicy w potencjale majątkowym spółki, jaka wystąpiła, a do jakiej nie doszłoby, gdyby we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości. Zdaniem Sądu Najwyższego członek zarządu odpowiada jedynie za taką część należności, jaką otrzymałby wierzyciel w zainicjowanym we właściwym czasie postępowaniu upadłościowym. Z kolei w wyroku z dnia 10 lutego 2011 r. IV CSK 335/10 stwierdzono, że członek zarządu spółki z o.o. może uwolnić się w części od odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 § 1 ksh poprzez wykazanie, że stopień zaspokojenia wierzyciela byłby identyczny także w sytuacji zgłoszenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości, a ponadto art. 299 ksh w sposób samodzielny i wyczerpujący reguluje odpowiedzialność członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za zobowiązania, zarówno pod względem podmiotowym jak i przedmiotowym, stąd też, ze względu na brzmienie art. 2 ksh, nie jest możliwe odpowiednie stosowanie art. 362 kc.

Mając na uwadze wyżej przedstawione poglądy Sądu Najwyższego należałoby się skłonić do stanowiska, że w ramach odpowiedzialności z art. 299 § 1 ksh nie odpowiadają członkowie zarządu, którzy nie złożyli we właściwym czasie wniosku o

ogłoszenie upadłości - w sytuacji całkowitej niewypłacalności spółki w chwili objęcia przez nich funkcji i zaciągania przez nich nowych zobowiązań. Słuszne byłoby także uznanie, że w takiej sytuacji niewystąpienie we właściwym czasie przez członków zarządu spółki z o.o. o ogłoszenie upadłości nie wywołuje szkody jej wierzyciela (299 § 2 ksh), kiedy pozwany członek zarządu jedynie wykaze, że nawet w sytuacji dopełnienia przez zarząd prawem nałożonych obowiązków stopień zaspokojenia wierzyciela byłby identyczny.

Istnieją jednak poglądy opowiadające się za przyjęciem odmiennego stanowiska i uznaniem, że szkoda wierzyciela, w rozumieniu art. 299 § 2 ksh, wynika tylko z faktu zaciągania przez spółkę zobowiązań w stanie jej niewypłacalności, a w takiej sytuacji wartość szkody odpowiadałaby wysokości niezaspokojonych roszczeń wierzyciela z tego tytułu. Znajdują one uzasadnienie m.in. w stanowisku Sądu Najwyższego przedstawionym w wyroku z dnia 4 lipca 2013 r. I CSK 646/12, w którym uznano, że niewystąpienie we właściwym czasie przez członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o ogłoszenie upadłości wywołuje szkodę jej wierzyciela, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, a na skutek opóźnienia dochodzi do powstania wobec spółki nowych zobowiązań, które nie powstałyby gdyby wniosek ten został złożony w terminie. Sąd Najwyższy wyraził aprobatę dla poglądu, że przesłanka egzoneracyjna, określona w końcowej części art. 299 § 2 ksh, nie zachodzi w sytuacji odpowiedzialności członka zarządu spółki z o.o. za zobowiązania spółki, które nie powstałyby, gdyby członek zarządu wystąpił z wnioskiem o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie, gdyż w takim wypadku szkoda wierzyciela spółki w postaci pogorszenia lub utrudnienia możliwości jego zaspokojenia jest bezpośrednim skutkiem zaniechania tego ostatniego. W razie zgodnego z prawem zachowania członków zarządu spółki, wierzyciel nie miałby w ogóle wierzytelności, a skoro ją nabył na skutek ich zaniechania a jej wyegzekwowanie okazało się niemożliwe, to poniósł szkodę.

Analiza powołanego stanowiska Sąd Najwyższego skłania do wniosku, że w ramach odpowiedzialności z art. 299 § 1 ksh odpowiadają członkowie zarządu spółki z o.o., którzy nie złożyli we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości - w sytuacji całkowitej niewypłacalności spółki i zaciągania przez nich nowych zobowiązań, bez względu na to, czy wykażą okoliczność braku możliwości jakiegokolwiek zaspokojenia wierzyciela w razie zgłoszenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy, mając na uwadze treść art. 390 § 1 kpc, postanowił przedstawić wskazane wyżej zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.